

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Echteld–Lienden, provincie Gelderland

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

27 november 2024 / projectnummer: 3735

1 Advies over het MER en de aanvulling in het kort

De provincie Gelderland wil een energiepark van Vattenfall Duurzame Energie N.V.¹ mogelijk maken bij de snelweg A15 bij Echteld (zie figuur 1).² Het voorkeursalternatief (VKA) bestaat uit zeven windturbines met een opwekdoelstelling van 0,1225 TWh (Terrawattuur) per jaar. De windturbines krijgen een maximale tiphoogte van 255 meter.³ Aan de zuidkant van de A15 staan vier oudere windturbines uit 2008 die naar verwachting in 2029 worden gesaneerd omdat de turbines het einde van hun aanvankelijk gegarandeerde levensduur bereiken.⁴ In het energiepark komen naast windturbines ook zonnepanelen waarvoor al een aparte procedure is doorlopen (zonnepark Panderweg Oost).

Voor het besluit hierover is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Eerder constateerde de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie) dat in het MER nog belangrijke informatie ontbrak.⁵ Zo was er nog aanvullende informatie nodig over de locatieonderbouw, de geluidhinder en de effecten op natuur en landschap. Hierna is het MER aangevuld.⁶ De provincie Gelderland heeft de Commissie gevraagd te adviseren over het aangevulde rapport. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het aangevulde MER.

Wat staat in het aangevulde MER?

In het MER zijn verschillende opstellingen onderzocht binnen het onderzoeksgebied van de Regionale Energie Strategie (RES) Fruitdelta Rivierenland 1.0.⁷ Landschap en landschappelijke inpassing waren een belangrijk uitgangspunt bij de keuze van de zoekgebieden wind- en zon. Het onderzoeksgebied uit de RES 1.0 is daarbij aangepast vanwege eigendomsposities van Vattenfall.

Op basis van de meest kansrijke opstellingen en harde belemmeringen (waar geen windturbines mogelijk zijn) zijn vier alternatieven ontworpen:

- een alternatief 'Maximale opwek', dat gericht is op maximale opwek van energie⁸;
- een alternatief 'Landschap', dat zoveel mogelijk past in het landschap;
- een alternatief 'Leefomgeving', met zo min mogelijk hinder voor omwonenden;
- een alternatief 'Natuur', dat maximaal rekening houdt met beschermde natuurwaarden.

Per alternatief is onderzocht wat de effecten zijn met turbines met een tiphoogte van 210 meter (vermogen ongeveer 5,5 Megawatt (MW)), en turbines van 270 meter⁹ (vermogen ongeveer 7,2 MW). Er treden in de gepresenteerde alternatieven onder andere (sterk)

¹ Vattenfall werkt daarin samen met Energiecoöperatie Echteld-Lienden.

² Statenbrief Voorkeursalternatief windpark Echteld-Lienden, 23 januari 2024:

[https://gelderland.notubiz.nl/document/13730397/2/Statenbrief+Voorkeursalternatief+Windpark+Echteld-Lienden](https:// gelderland.notubiz.nl/document/13730397/2/Statenbrief+Voorkeursalternatief+Windpark+Echteld-Lienden)

³ De ashoogte zal tussen de 130 en 175 meter zijn, en de rotordiameter tussen de 160 en 175 meter.

⁴ Vattenfall houdt echter de mogelijkheid open om, als het voor het nieuwe windpark Echteld - Lienden geen vergunningen ontvangt, te onderzoeken of de huidige turbines langer operationeel kunnen blijven.

⁵ Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport Windpark Echteld-Lienden, provincie Gelderland. 5 september 2024. [a3735vts](#)

⁶ MER Windpark Echteld-Lienden, Gecombineerd plan- en projectMER, Vattenfall Duurzame Energie N.V, Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V, 17 oktober 2024.

⁷ resrivierenland.nl/wp-content/uploads/RES-1.0-Rivierenland-6-april-2021.pdf

⁸ Uit de toelichting en het vervolg blijkt echter dat het niet gaat om maximale opwek, maar maximaal opgesteld vermogen.

⁹ De Commissie heeft is in haar eerdere advies ingegaan op de verschillende maximale tiphoogtes die worden genoemd.

negatieve effecten op voor met name natuur (beschermde soorten zoals grutto en beschermde natuurgebieden), landschap, en de leefomgeving (geluidhinder en slagschaduw). Ook zijn er verschillen in de energieopbrengst tussen de alternatieven (positief milieueffect). In het MER en in een aparte samenvatting zijn de verschillende effecten tussen de alternatieven naast elkaar gepresenteerd.

Vattenfall heeft negen windturbinelocaties bepaald, waarop nog drie scenario's zijn ontwikkeld, en op hoofdlijnen beoordeeld. In deze drie scenario's worden telkens één van de negen turbines weggelaten. Vervolgens is het VKA bepaald en in meer detail onderzocht op milieugevolgen. Uit dit onderzoek blijkt dat er negatieve effecten optreden voor verontreiniging van grondwater (in de aanlegfase), effecten op beschermde vogelsoorten en het Natura 2000-gebied Rijntakken, (verwachte) archeologische waarden, risico's op ontplofbare oorlogsresten, geluid, slagschaduw, gezondheid en landbouw. Er treden sterk negatieve effecten op landschap en geluidhinder in cumulatie. Er worden ter beperking van de effecten op soorten mitigerende maatregelen voorgeschreven, zoals stilstandsvoorzieningen voor vogel- en vleermuissoorten en omwonenden.

Het MER stelt dat de bandbreedte van het VKA voldoet aan de energiedoelstelling¹⁰, ook na aftrek van mitigerende maatregelen die zorgen voor minder energieopbrengst.

Wat is het advies van de Commissie over de aanvulling?

Het MER is op de gevraagde onderdelen (zie bladzijde 1 van het advies) aangepast, waardoor de milieu-informatie en de conclusies op de milieuonderdelen in het MER beter navolgbaar is. De Commissie heeft daarnaast in haar eerdere advies ook aangegeven dat een betere en duidelijkere toelichting op de milieukeuzes die ten grondslag liggen aan het VKA gewenst is. Dit is nog niet aangepast in de aanvulling. De Commissie beveelt daarom wederom aan dit bij de besluitvorming duidelijk toe te lichten.

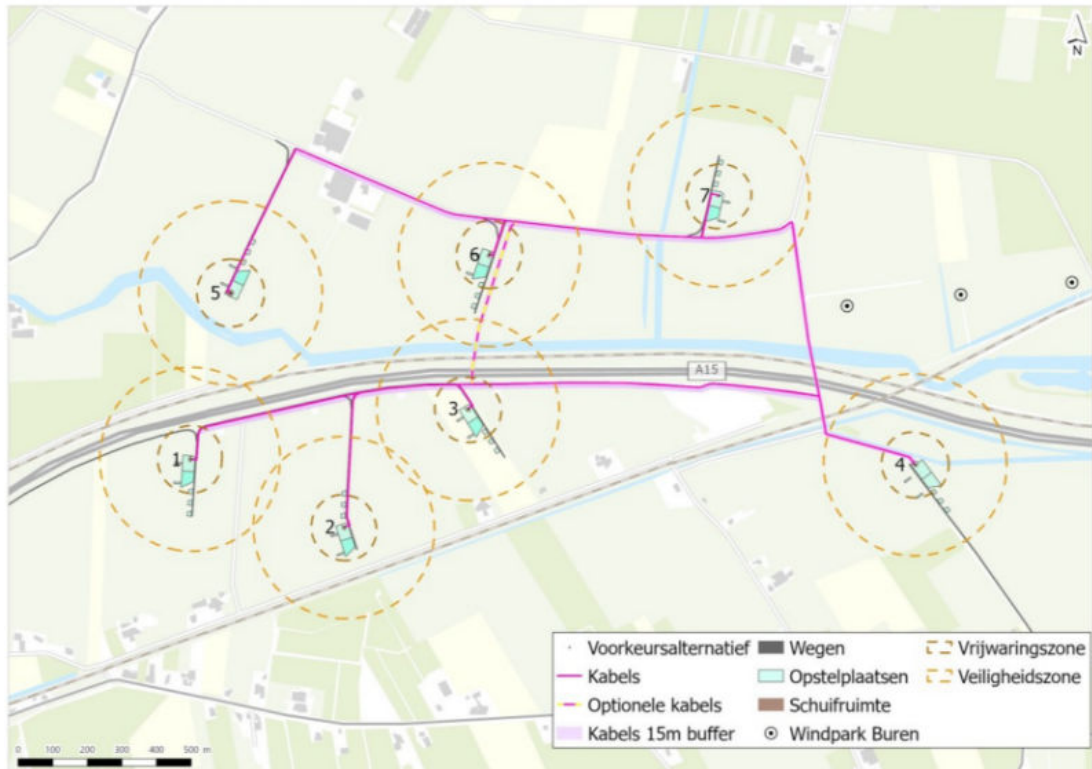
De Commissie signaleert verder bij de toetsing van het aangevulde MER dat op één onderdeel nog belangrijke informatie ontbreekt, namelijk over de invulling van de compensatie van het aangetaste gebied voor de vogelsoort grutto. Niet duidelijk is wanneer, waar en hoe (onder welke condities) de aangekondigde natuurcompensatie (elf hectare), zal worden ingericht. Daarmee is nu nog niet duidelijk of er voldoende en volwaardige compensatie plaatsvindt. Het aanvullen van die informatie is daarmee essentieel om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over windpark Echteld- Lienden.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over het windpark Echteld-Lienden.

De besluiten behorende bij het MER, zoals het ontwerp-projectbesluit en omgevingsvergunningen, waren voor de Commissie niet beschikbaar ten tijde van haar advisering. De Commissie gaat in dit advies daarom uit van wat is beschreven in het MER. Zij kan niet controleren of het MER in overeenstemming is met de bijbehorende besluiten. Het is daarom aan het bevoegd gezag zelf om te controleren of het aangevulde MER straks past bij die besluiten.

¹⁰ De Commissie merkt op dat de energiedoelstelling niet voldoet aan de doelstelling zoals geformuleerd in de RES 1.0 c.q. de voortgangsrapportage. De doelstelling voor deze windlocatie is destijds vastgesteld op 0,14 TWh per jaar.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze ook aandachtspunten voor het vervolgtraject. De Commissie heeft in haar eerdere advies ook een aantal aanbevelingen gedaan, om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst te verbeteren. Deze aanbevelingen blijven onverkort van kracht.

Figuur 1: Voorkeursalternatief Windpark Echteld-Lienden (bron: samenvatting MER).

Aanleiding MER

Conform categorie C2 van bijlage V van het omgevingsbesluit is het projectbesluit over de oprichting van een windturbinepark met 3 of meer windturbines mer-beoordelingsplichtig. Vattenfall heeft ervoor gekozen om geen besluit over de mer-plicht af te wachten, maar direct over te gaan tot het opstellen van een MER. Zij geeft daarbij aan dat ze heeft besloten tot het opstellen van een gecombineerd plan- en project-MER. Gedeputeerde Staten heeft echter besloten om geen voorkeursbeslissing te nemen¹¹, waardoor er onder de Omgevingswet geen plan-mer-plicht geldt.¹² Er kan daarom enkel sprake zijn van een project-MER en de Commissie heeft het MER daarom ook zo beoordeeld.

Naast het projectbesluit zijn ook nog andere besluiten nodig voor realisatie van het windpark, zoals diverse omgevingsvergunningen¹³.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland – besluit over het windpark Echteld-Lienden.

¹¹ Pagina 16 van het MER.

¹² Een projectbesluit is geen plan in de zin van de Omgevingswet.

¹³ Zie tabel 2.5 en 2.6 van het MER, pagina 19 en 10.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3735 op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de provincie Gelderland.

In de tekst wordt ook een aanbeveling gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Locatieonderbouwing

In het MER was de milieuonderbouwing over de keuze van de locatie niet volledig. Er werd verwezen naar de RES Fruitdelta Rivierenland 1.0 en het milieuonderzoek daarbij, maar hierin ontbreekt nog informatie over natuur en effecten op de leefomgeving.

In het aangevulde MER is toegelicht dat de locatie voortkomt uit de RES 1.0 Fruitdelta Rivierenland, waar acht kansrijke gebieden zijn aangemerkt. Vijf locaties, waaronder Buren A15 en Neder-Betuwe Repowering Echteld, zijn kansrijk geacht voor realisatie van de RES 1.0 doelstelling (uiterlijke realisatie in 2030). In een extra bijlage¹⁴ zijn de zoekgebieden beoordeeld op natuur, landschap, leefomgeving en energieopbrengst, en met elkaar vergeleken (tabel 6.1 van bijlage XXIII). Aangegeven is dat meerdere locaties nodig zijn om de doelstelling voor de opwek van windenergie realiseren, waarbij gebied 1 en 2 (Buren A15 en Neder-Betuwe Repowering Echteld) als kansrijke gebieden worden beoordeeld: een hoge potentie van energieopwek, relatief laag aantal woningen in effectgebied en licht negatieve score op het aspect leefomgeving. Wel scoort het negatief op natuur, vanwege de nabijheid van Natura 200-gebieden, weidevogelgebieden en overlap met Nationaal Landschap. In het MER is vervolgens aangegeven dat het onderzoeksgebied verder is afgebakend door de RES-overheden doordat een aantal gebieden is uitgesloten (zoals door bestaand windpark Buren, kernen Echteld, Ijzendoorn en Lingemeer). Hiermee is er naar het oordeel van de Commissie sprake van een navolgbare locatieonderbouwing en daarmee voldoende informatie beschikbaar voor de besluitvorming.

¹⁴ Bijlage XXIII.

2.2 Geluid

In het MER ontbrak een beoordeling van het aantal geluidgevoelige gebouwen met een geluidbelasting tussen de 45 en 47 L_{den}. Hierdoor worden de verschillen tussen de alternatieven en het VKA niet duidelijk en ontbreekt informatie die nodig kan zijn voor de normstelling.

In het aangevulde MER is nu een tabel opgenomen (tabel 8.14) waarin ook het aantal woningen met een geluidbelasting tussen de 45 en 47 dB L_{den} is opgenomen. Het blijkt om een relatief klein aantal woningen te gaan, met uitzondering van het alternatief 'maximale opwek'. Voor het voorkeursalternatief is in een MER ook toegevoegd wat de gevolgen zijn – ook voor de energieopbrengst – van een toepassing van een norm van 45 dB L_{den}. Hiermee is er naar het oordeel van de Commissie voldoende informatie beschikbaar voor de besluitvorming.

2.3 Natuur

De milieuscores van de alternatieven en het VKA waren op onderdelen niet in overeenstemming met de analyse in het MER en de natuurtoets.

In het aangevulde MER is op verschillende onderdelen een betere verwijzing opgenomen naar de Natuurtoets. Ook zijn de conclusies uit het MER beter toegelicht. Duidelijk is dat er negatieve effecten voor beschermde soorten optreden, en er dus mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn uitgewerkt in het MER, zoals de stilstandvoorziening voor grutto, zeearend en vleermuizen. De Commissie mist echter duidelijkheid over de 11 hectare die wordt ingericht en beheerd ter compensatie van het aangetaste leefgebied van de grutto. Niet duidelijk is waar en hoe dat gebeurt. Hiermee is niet duidelijk of er voldoende en kwalitatief goede compensatie wordt verricht om negatieve effecten op de gruttopopulatie te voorkomen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER om voorafgaand aan de besluitvorming:

- te specificeren waar, wanneer en hoe (onder welke condities) de compensatie plaatsvindt.
- het effect van deze compensatie op de gruttopopulatie te onderbouwen en te laten zien dat hiermee adequate compensatie plaatsvindt.

2.4 Landschap

De beoordeling van de effecten op het landschap was niet navolgbaar in het MER. Het aangrenzende zonnepark is niet meegenomen in de visualisaties en in de beoordeling. Er zijn ook geen maatregelen onderzocht om negatieve effecten te verminderen.

In het aangevulde MER is de informatie over het landschap veel begrijpelijker en uitgebreider weergegeven. Er zijn nu ook definities gegeven van de gehanteerde begrippen, en duidelijke tabellen van de toegepaste criteria.

Het zonnepark Panderweg is nu meegenomen in de visualisaties voor het voorkeursalternatief, maar niet voor de alternatieven. Als reden wordt gegeven dat het zonnepark op de Panderweg geen invloed heeft op de alternatieven omdat het zonnepark onderdeel uitmaakt van de referentiesituatie, en daarmee niet onderscheidend is. Visualisaties zijn echter van meerwaarde om een realistisch landschappelijk beeld te geven van de voorgestelde toekomstige situatie (VKA) en bij de alternatieven. De Commissie ziet desalniettemin dat voor het VKA het zonnepark is meegenomen in de visualisaties. De visualisaties geven daarbij een voldoende beeld van het negatieve effect op het landschap. De Commissie stelt dat hiermee voldoende informatie beschikbaar is voor de besluitvorming om landschap mee te nemen bij de te maken afwegingen.

In het aangevulde MER is ook een passage opgenomen over mitigerende maatregelen voor landschappelijke inpassing. Hierin wordt onder andere aangegeven dat bomen aanplanten ongewenst is vanwege de openheid van het landschap. In algemeen zin merkt de Commissie op dat dat correct is. Echter binnen dit deel van het Gelderse landschap grenzen boomgaarden op stroomruggronden aan de open kom. De Commissie verwacht dat er voor die situaties meer mogelijkheden zijn – mitigerende maatregelen genoemd – dan nu in het MER is opgenomen. De Commissie beveelt daarom aan om dit nog nader te onderzoeken, ook in relatie tot de mogelijke inzet ervan in het nog op te richten gebiedsfonds. Bijvoorbeeld het aanplanten van hogere bomen (peppels/populieren) in de overgang van kom naar stroomruggronden kan mogelijk helpen de schaa sprong tussen windturbines en het gebied te overbruggen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Peter van der Boom MA
dr. Roeland During
ir. Arjen Goutbeek
Tom Ludwig MA (secretaris)
ir. Harry Webers (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om activiteit C2, "de oprichting van een windturbinepark". Daarom wordt een project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.

Initiatiefnemer besluit

Vattenfall Duurzame Energie N.V.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3735](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760

3511 MK Utrecht

t 030-2347666

e info@commissiemer.nl

w commissiemer.nl